

Urvalsprovet i teologi och religionsforskning 29.5.2020

Anvisningar

- Svara på frågorna klart och tydligt så som det står i förhandsmaterialet eller materialdelen. Var noggrann med att svara på varje fråga utgående från rätt material. Du kan få 0,25–0,5 poäng för ett tydligt framställningssätt, språkriktighet och en välstrukturerad essä.
- Överskrid inte den angivna teckenmängden. Den text som går över den angivna teckenmängden kommer inte att bedömas.
- Skriv dina provsvar på finska eller svenska. Svar som har skrivits på andra språk bedöms inte.
- Skriv inte alternativa svar. Om du skriver alternativa svar, beaktas endast det svar som ger minst poäng.
- Skriv dina provsvar i ett skilt svarsdokument. Ladda ner svarsdokumentet från sidan med anvisningarna för urvalsprovet, samma sida som du laddade ner detta provdokument från.
- Skriv dina svar tydligt med hela, korrekt formulerade meningar, inte som punktuppställning.
- Numrera dina svar. Använd samma numreringen som används i provet.
- **Kopiera inte.** Ifall du kopierar text ses det som försök till fusk. Helsingfors universitet kan använda plagiatidentifieringssystemet Urkund för att gå igenom urvalsprovssvaren.

Poäng

Urvalsprovet bedöms på skalan 0–30 poäng. Poängen fördelar sig på följande sätt mellan provets olika delar:

Del	Du kan få	Du kan bli antagen bara om du får
1	0–10 poäng	minst 2 poäng
2	0–10 poäng	minst 2 poäng
3	0–10 poäng	minst 2 poäng
Totalt	0–30 poäng	minst 12 poäng

Om du låter bli att besvara ett av provavsnitten eller får färre än minimipoäng för ett avsnitt, bedöms inte dina svar i de övriga avsnitten.

DEL 1

Frågor som gäller det material som delas ut vid provet.

”Polykarpus’ martyrium” är en fornkristen text från andra århundradet. Den skildrar den förföljelse som ägde rum i Smyrna i Mindre Asien omkring åren 155–160 och där bl.a. församlingens biskop Polykarpus led martyrdöden.

Uppgift 1.1

Varför konstaterar skribenten att Polykarpus död hade en beseglade funktion? Svaret får vara högst 350 tecken långt inklusive mellanslag. (0–1 p)

Uppgift 1.2

Hur beskrivs de kristnas motståndare i texten? Svaret får vara högst 1050 tecken långt inklusive mellanslag. (0–3 p)

Uppgift 1.3

Vad berättar texten om hur martyrerna betedde sig vid sin död? Svaret får vara högst 1050 tecken långt inklusive mellanslag. (0–3 p)

Uppgift 1.4

Hur kan man i Polykarpus agerande se ett martyrium utformat i enlighet med evangeliet och efterlevnad av Guds vilja? Svaret får vara högst 1050 tecken långt inklusive mellanslag. (0–3 p)

DEL 2

Uppgift 2.1

Fråga som gäller Isto Peltomäkis artikel "Therapeutic turn: Pastoral care in Finnish Lutheranism before and after the 1960s" (2019). Vad avser Peltomäki med den terapeutiska vändningen inom själavården och vilka faktorer låg bakom den terapeutiska vändningen?

Skriv ditt svar i essäform (0–5 p). Svaret får vara högst 1750 tecken långt inklusive mellanslag.

Uppgift 2.2

Fråga som gäller Isto Peltomäkis artikel "Therapeutic turn: Pastoral care in Finnish Lutheranism before and after the 1960s" (2019) samt ett utdrag ur Johann Gerhards verk "Heliga betraktelser (Meditationes Sacrae" [1606]). Hurdan själavårdstradition anknyter "Heliga betraktelser" till och hur kommer den till uttryck i det bifogade utdraget?

Skriv ditt svar i essäform (0–5 p). Svaret får vara högst 1750 tecken långt inklusive mellanslag.

DEL 3

Fråga som gäller Teemu Tairas artikel "Den blomstertid och "kulturalisering" av kristendomen i en tid av åskådningsmässig mångfald" (2019).

I sin artikel granskar Taira den finländska diskussionen om sommarpsalmen Den blomstertid med början i mitten av 1990-talet. Hur har man i medierna under denna period försvarat och motsatt sig sjungandet av Den blomstertid på skolornas vårfest?

Skriv ditt svar i essäform (0–10 p). Svaret får vara högst 3500 tecken långt inklusive mellanslag.

Modellsvar till frågorna för det skriftliga delet

DEL 1

1.1 (0–1 p.)

Polykarpus' martyrium skildrar den förföljelse som ägde rum i Smyrna och där tolv kristna martyrer dog. Den sista av dem som dog var Polykarpus (0–0,5 p.). Polykarpus död hade en beseglade funktion eftersom förföljelsen av de kristna slutade med hans död (0–0,5 p.).

1.2. (0–3 p.)

De kristnas motståndare beskrivs som grymma och aggressiva (0–0,5 p.). De romerska tjänsteinnehavarna försöker övertala och hota de kristna (0–0,5 p.). Polismästaren Herodes försöker övertala Polykarpus att offra till gudarna. Efter att ha misslyckats med det misshandlar han Polykarpus genom att häftigt stöta undan honom så att han faller ner från vagnen. Även prokonsuln övertalar, ansätter och hotar Polykarpus med vilddjur och eld (0–0,5 p.). Å andra sidan förundrar sig en del av de kristnas motståndare över de kristnas uppförande och ömkar sig till och med över dem (0–0,5 p.).

Gripandet av Polykarpus har sin upprinnelse i folkmassornas krav. Folkmassorna beskrivs som otyglade: de kristna är lugna när de tar emot sin död, men folkmassorna däremot ropar och väsnas (0–0,5 p.). Textens judefientlighet framgår av att enligt texten är det judarna som särskilt ivrigt kräver död åt de kristna (0–0,5 p.).

Den som tänker ut försåt bakom alla händelser är djävulen, som också benämns vedersakare/han i texten. Vedersakaren ser bland annat till att de kristna inte får ta Polykarpus kropp och att den i stället bränns.

1.3. (0–3 p.)

Förmåga att uthärda är utmärkande för martyrernas beteende när de ska dö. De är modiga och lugna. Enligt texten är martyrernas uppförande ett bevis på deras sinnesstyrka (0–0,5 p.). De tvingas utstå att bli sargade av gissel och att torteras, men de föraktar världsliga smärtor (0–0,5 p.). De varken knystar eller suckar vid sin död (0–0,5 p.). Syftet med pinan är att få de kristna att förneka sin tro, men martyrerna går inte med på det (0–0,5 p.).

Germanikus nämns som en särskild förebild för martyrernas uppförande. Han styrker andra martyrer genom sin ståndaktighet. Han vägrar förneka sin tro och drar i stället till sig vilddjuren (0–0,5 p.). Samma drag upprepas också i Polykarpus död. Polykarpus klär självmant av sig och stiger frivilligt upp på bålet. Han behöver inte heller bli fastnaglad (0–0,5 p.). Som ett negativt exempel nämner texten däremot Kvintus. Han blir rädd och förnekar sin tro (0–0,5 p.).

1.4. (0–3 p.)

Texten innehåller många hänvisningar till evangelierna, exempelvis namnen Herodes och Judas. Innan Polykarpus grips ber han också i likhet Jesus (0–0,5 p.). Men att enbart efterlikna händelserna i evangelierna är inte tillräckligt för att döden ska utformas i enlighet med evangeliet. Enligt texten innebär ett martyrium utformat i enlighet med evangeliet att Polykarpus stannar kvar och väntar på att överlämnas, liksom också Herren gjorde (0–1 p.). En som agerar annorlunda är Kvintus, som frivilligt går fram till myndigheterna, tvärtemot vad evangeliet lär. Kvintus misslyckas i sin strävan efter ett martyrium, vilket är ett bevis på att hans agerande inte följer Guds vilja (0–0,5 p.).

Alla de martyrier som skett efter Guds vilja är däremot saliga och ädla. Polykarpus följer Guds vilja i allt sitt agerande (0–0,5 p.). Även om han inte frivilligt går fram till myndigheterna försöker han inte heller undgå att gripas genom att fly till ett annat ställe (0–0,5 p.). Polykarpus får i en syn se sin huvudgård förtäras av eld, och han uppfattar detta som ett bevis på sitt kommande öde och beslutar att låta det ske (0–0,25 p.). Även Polykarpus uppförande gentemot dem som griper honom är ett bevis på att han låter Guds vilja fullbordas (0–0,25 p.).

En välstrukturerad text och en god språkdräkt har kunnat ge dig ytterligare 0,25–0,5 p.

DEL 2

2.1 (0-5 p.)

Den terapeutiska vändningen inom själavården är en förändring av själavårdspraxis där själavårdens uppgift blev att lindra jordiskt lidande i stället för att fullgöra en religiös uppgift (0–2 p.). Före den terapeutiska vändningen präglades själavården av religiös verksamhet, till exempel förkunnelse, liturgisk aktivitet, bön eller bibelläsning (0–1 p.), och själavården var paternalistisk till sin karaktär (0–1 p.).

I bakgrunden till den terapeutiska vändningen finns en idéhistorisk utveckling, som kan uttryckas i ord med hjälp av begreppen avförtrollning, förvärldsligande (sekularisering) och liberalism (0–1 p.). Den historiska själavården verkade inom referensramen för ett medeltida tänkesätt där försanthållande av transcendent krafter sågs som en självklarhet. Men i och med förvärldsligandet har själavården behövt ett annat angreppssätt, som efter den terapeutiska vändningen har byggts upp utifrån liberalismens ideal och den kunskap som den moderna psykologin erbjuder (0–1 p.).

Inom den finländska lutherdomen infaller den terapeutiska vändningen på 1960-talet och är kopplad till den samhällsutveckling som ledde till krav på bättre terapeutisk praxis för den själavård som ges på sjukhus (0–1 p.).

I Finland utformade Irja Kilpeläinen en terapeutisk metod som kallas medmänniskocentrerad själavård. Den är en så kallad icke-styrande och dialogisk samtalsmetod. Enligt metoden är det själavårdarens uppgift att erbjuda den lidande människan hjälp genom att ställa frågor och lyssna (0–1 p.).

2.2 (0-5 p.)

Johann Gerhards verk Heliga betraktelser presenterar den så kallade ortodoxa lutherdomens teologi bakom den gammallutherska själavårdstraditionen (0–2 p.). Den teologiska bakgrunden till den gammallutherska själavården utgjordes av paternalistisk förkunnelse, som baserade sig på den uppfattning om Gud och om Guds gåva med karaktär av det absoluta som framgår av utdraget (0–1 p.).

I praktiken genomfördes den gammallutherska själavården framför allt genom liturgi och i form av förkunnelse samt som kyrkotukt, och inom själavården fokuserade man inte på att lindra jordiskt lidande (0–1 p.).

Utdraget uttrycker den kristlighet som Gerhard företrädde och som gick ut på att ta Gud och det eviga livet på största allvar och där lindrande av jordiskt lidande inte i sig ansågs vara av central betydelse och lidandet gavs en andlig tolkning utifrån vilken det hanterades som en andlig fråga (0–2 p.).

I utdraget accentueras också den mystikbaserade betydelse av en personlig tro som den gammallutherska själavården inte byggde på. Den pietistiska själavårdstradition som utvecklades senare byggde på betoning av personlig troserfarenhet med tillhörande självrannsakan (0–1 p.).

DEL 3 (0-10p)

Enligt Taira delar de som försvarar Den blomstertid uppfattningen om skolans sekulära karaktär, det vill säga att man inte ska utöva religion i skolorna (0–1 p.). Meningsskiljaktigheterna handlar därför till stor del om hur Den blomstertid ska klassificeras – huruvida den ska ses som en icke-religiös tradition (0–1 p.) eller som en religiös sång (0–1 p.). Taira noterar också att man i den moderna diskussionen tar avstamp i tanken om åskådningsmässig mångfald och strävar efter att beakta minoritetsreligionernas ställning (0–1 p.). Det här avslöjar att det är fråga om ett posttraditionellt samhälle, där också gamla traditioner tvingas motivera sig själva på nytt (0–0,5 p.).

Motståndarna anser att Den blomstertid har ett religiöst innehåll och att den därför inte lämpar sig i skolan. För dem är den sekularistiska principen viktigast. Motståndarna är i typiska fall kampanjförande sekularister. Exempelvis lärare i livsåskådningskunskap har tagit ställning till frågan (0–1 p.).

Försvararna anser att Den blomstertid företräder finländsk tradition, inte religion, och därför passar den i skolan. Det här har redan länge varit den dominerande åsikten. I medborgarenkäter förhåller sig en stor majoritet positiv till Den blomstertid, och tidningarna har publicerat betydligt fler artiklar som representerar den åsikten än artiklar med negativa ståndpunkter (0–1 p.). Bland dem som försvarat Den blomstertid i den offentliga debatten finns till exempel konstnärer, ministrar och ledande personer inom

den lutherska kyrkan. Exempelvis kulturutskottet och grundlagsutskottet sällar sig till den skaran (0,25 p.).

Enligt Taira handlar försvararnas ståndpunkt om "kulturalisering" av kristendomen, vilket betyder "att symboler och praxis som klassificerats som typiskt religiösa, i tillräckligt hög grad klassificeras som kultur och tradition" (0–1 p.). Taira menar att det här främjar de dominerande kyrkornas hegemoni i samhället. Klassificering som tradition hindrar till exempel att islamiska traditioner förekommer på samma fester. I denna utveckling "religioniseras" minoriteterna (0,25 p.). Å andra sidan innebär den också att företrädarna för sekularisering får svårt att argumentera mot Den blomstertid. Vinnare i den finländska kulturaliseringsutvecklingen är enligt Taira kristendomen som majoritetstradition (0–1 p.).

I den finländska debatten saknas rösten från företrädare för minoritetsreligioner trots att det ständigt görs hänvisningar till dem i debatten och trots att ramen för hela diskussionen anknyter till mångfalden av åskådningar (0–1,5 p.). Motståndarna och försvararna motiverar sin åsikt med minoriteternas förmodade ståndpunkt. Motståndarna till Den blomstertid kan påpeka att en ung muslim blir tvungen att utebli från sin studentdimission på grund av sommarsalmen, och å andra sidan framhålls det i populistiska ståndpunkter att företrädare för en minoritet vill åsidosätta majoritetens traditioner. Ibland kopplas finländskheten, Den blomstertid och lutherdomen samman i försvararnas retorik. Invandrare, ibland till och med islam helt ensam, uppfattas ha minoritetsstatus. Det görs då antydningar om att invandrarna inte är riktiga finländare och att de terroriserar finländarna med sina krav (0–1 p.). Men i verkligheten är invandrarnas röst nästan obefintlig.

En välstrukturerad text och en god språkdräkt har kunnat ge dig ytterligare 0,25–0,75 poäng.

Full poäng för svaret på frågan är 10 poäng.

Totalt 12,25 poäng har delats ut.